

Maa- ja metsätalousministeriö

PL 23

00023 Valtioneuvosto

kirjaamo.mmm@gov.fi

Viitteenne: VN/2130/2025-MMM-2

Pellon kunnan lausunto Tornionjoen kalastussäännösten muutostarpeisiin 2025

Maa- ja metsätalousministeriö on 20.1.2025 lähettämässään lausuntopyynnössään (VN/2130/2025-MMM-2) pyytänyt lausuntoa ja ehdotuksia kalastussääntöön tarvittavista muutoksista Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisia vuotta 2025 koskevia Ruotsin kanssa käytäviä neuvotteluja varten. Lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriö ehdottaa, että vuonna 2024 sovelletut määräykset pääosin ylläpidetään.

Asiaa on käsitelty Kolarin Äkäslompolossa 6.2.2025 MMM:n järjestämässä sidosryhmätilaisuudessa, jossa kuultiin mm. Orian Bondestamin ja Tapio Hakasteen (MMM) sekä Atso Romakkaniemen (LUKE) näkemyksiä sopimusneuvottelujen tilanteesta ja lähtökohdista. Tilaisuudessa oli myös kattava sidosryhmien kuuleminen.

Pello on Suomen kalastuspääkaupunki ensisijaisesti loheen, ja siihen liittyvään kalastusmatkailuun perustuen. Lohi on myös keskeinen osa Pellon historiaa, kulttuuria ja identiteettiä, ja se on tuonut alueelle elinvoimaa jo vuosisatojen ajan. Pellon kunnalla ja paikkakunnan aktiivisilla asukkailla ja harrastajilla on ollut erittäin merkittävä rooli lohen palauttamisessa 1990-luvulla.

Pellon kunta pitää nykyistä Tornionjoen lohikannan tilannetta erittäin huolestuttavana. Lohien nousumäärät jokeen v. 2023 – 2024 eivät ole olleet sillä tasolla mitä elinvoimainen lohikanta ja poikastuotanto edellyttäisi. Tämän vuoksi on perusteltua noudattaa sopimukseen kirjattua varovaisuusperiaatetta, ja ottaa käyttöön lisätoimenpiteitä lohikannan elvyttämiseksi.

Lausuntonaan Pellon kunta esittää seuraavaa:

1. Neuvoteltavan sopimuksen tulee lähtökohtaisesti olla voimassa kaksi vuotta, eli nyt vuodet 2025 -2026. Kahden vuoden sopimuskaudella saataisiin selkeämmin selville toimenpiteiden ja rajoitusten vaikutukset, ja se antaisi myös paremmat edellytykset lohikannan elpymiseen. Samoin se antaisi alueen kalastusmatkailuyrityksille ennakoitavuutta ja vakaammat mahdollisuudet liiketoiminnan harjoittamiseen. Viime vuosina voimassa ollut käytäntö vahvistaa tulevan kesän sopimus vasta loppukeväästä on aiheuttanut ennakoimattomuutta palvelujen myyntiin ja järjestämiseen. Luonnollisesti sopimusta tulee tarkastella sopimuskauden aikanakin mikäli lohikannan tila heikkenee edelleen (varovaisuusperiaate).
2. Lohelle tulee asettaa saaliskiintiö riippumatta kalastusmuodosta, eli kiintiö koskisi jokialueella tapahtuvaa vapa-, verkko- ja lippokalastusta. Ottaen huomioon erikoistutkija Atso Romakkaniemen näkemykset (Äkäslompolo 6.2.2025), lohikannan tila antaa erittäin vahvat perusteet suositella mahdollisimman pientä saaliskiintiötä (1-2 lohta / kalastaja / kalastuskausi).
3. Kalastajille tulee asettaa saaliskalan ilmoitus- ja merkintävelvollisuus, ja niiden noudattamatta jättämisestä sanktio.
4. Nostokoukun käyttökielto sopimuskaudelle turvaisi uhanalaisen meritaimenen elpymistä. Meritaimenia päätyy saaliiksi lohenkalastuksen yhteydessä eikä kalan vapauttaminen ole mahdollista nostokoukkua käytettäessä. Muutoinkin meritaimenen kannan elvyttämiseen pitää edelleen panostaa määrätietoisesti, koska tehdyt toimenpiteet eivät ole vaikuttaneet oletetun tehokkaasti.
5. Joella tapahtuvan kalastus- ja rahoitusaikojen osalta Pellon kunta esittää pitäytymistä vuoden 2024 määräyksissä.
6. Harjuskannan tila on myös huolestuttava, ja sen elvyttämiseen tulee kiinnittää huomiota. Paikallisena kalana sen elinvoimaisuus vaihtelee kuitenkin merkittävästi jokialueen sisällä. Harjukselle, kuten myös muillekin jokialueen kaloille ja kalastukselle, on syytä valmistella ja ottaa käyttöön erillinen hoito- ja käyttösuunnitelma.

7. Sopimusalueella tapahtuvan merikalastuksen osalta Pellon kunta yhtyy Muonion kunnan lausuntoon (kunnanhallitus 27.1.2025 §10): *Heikentyneen tilanteen johdosta jokeen vaeltavaan lohen kalastukseen on pystyttävä puuttumaan niin Suomessa kuin Ruotsissa. Suomessa vuonna 2017 alkaen voimassa olleesta aikaistetusta lohenkalastuksesta tulisi luopua ja otettava mallia ns. Hemilän aikaisesta asetuksesta. Jokivarren ohella tutkijat ovat todenneet aikaistetun kalastuksen haitallisen vaikutuksen lohikannoille. Suomen ja Ruotsin olisi kalastussääntöneuvotteluissa päästävä sopimukseen siitä, että merialueen kalastusta sopimusalueella myöhäistettäisiin vallinneesta 17.6. ajankohdasta mahdollisimman lähelle sopimuksen mukaista 29.6. päivänmäärää.*
8. Lohikannan tila ja mahdolliset lisärajoitukset edellyttävät myös kalastuksen valvonnan lisäämistä ja turvaamista. Edellä mainitut syyt tarkoittavat kuitenkin hyvin todennäköisesti myös viehelupamyynnin vähenemistä. Koska kalastuksen valvonnan rahoitus on tullut ainoastaan viehelupien myynnistä, on perusteltua periä valvonnan rahoitusosuus tasapuolisesti myös muiden kalastusmuotojen lupamyynnistä.

Pellosa 14.2.2025

Katja Jaako-Körkkö
Kunnanjohtaja
Pellon kunta